

Βασικά συμπεράσματα της Ενδιάμεσης Έκθεσης

- Παρά τη συνεχιζόμενη ενεργειακή κρίση και τους επιβραδυνόμενους ρυθμούς μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ, η ελληνική οικονομία εμφανίζεται ανθεκτική διατηρώντας το α' εξάμηνο του 2022 υψηλό ρυθμό μεγέθυνσης του πραγματικού ΑΕΠ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (8% και 7,7% το α' και β' τρίμηνο έναντι 5,5% και 4,3% στον μέσο όρο της Ευρωζώνης αντίστοιχα). Ωστόσο, το 2023 είναι έτος σημαντικών προκλήσεων και αβεβαιότητας για την ελληνική οικονομία, η οποία δεν διαθέτει ισχυρούς ενδογενείς μηχανισμούς που θα εξασφαλίσουν τη διατηρησιμότητα της δυναμικής της.
- Η κατανάλωση και οι εξαγωγές υπηρεσιών εξακολουθούν να είναι οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς το β' τρίμηνο του 2022 αυξήθηκαν κατά 3,4 δισ. ευρώ και 3 δισ. ευρώ αντίστοιχα. Οι συνολικές επενδύσεις όλων των τομέων της οικονομίας διατηρούνται σχετικά σταθερές σε χαμηλό επίπεδο (12% του ΑΕΠ το α' και το β' τρίμηνο του 2022) και με μεγάλη απόσταση από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ).
- Επίσης, εστία προβληματισμού αποτελεί η συνεχιζόμενη αύξηση των εισαγωγών προϊόντων. Το β' τρίμηνο του 2022 αντιστοιχούσαν στο 44,4% του ΑΕΠ έναντι 34,3% του ΑΕΠ το ίδιο τρίμηνο του 2021. Η αύξηση αυτή υπερκαλύπτει την αύξηση των εξαγωγών, με αποτέλεσμα το β' τρίμηνο του 2022 η Ελλάδα να καταγράφει εμπορικό έλλειμμα ύψους 6,6% του ΑΕΠ. Το εμπορικό έλλειμμα, σε συνδυασμό με την αναγκαία προσαρμογή του δημοσιονομικού ισοζυγίου, επιδεινώνει τη διατηρησιμότητα της οικονομικής μεγέθυνσης και την ευθραυστότητα της οικονομίας.
- Σε κλαδικό επίπεδο, μεγαλύτερη συμβολή στην παραγωγή ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας είχε ο ενοποιημένος κλάδος εμπορίου, μεταφορών, αποθήκευσης, καταλυμάτων και εστίασης (ετήσια αύξηση περίπου 4 δισ.

ευρώ το β' τρίμηνο του 2022). Περιορισμένη αύξηση παρουσίασε και ο κλάδος της μεταποίησης, η συμβολή όμως του οποίου στην εγχώρια παραγωγή είναι περιορισμένη (5,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ χαμηλότερα σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης). Αντίστοιχα μικρή ήταν η συμβολή των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων. Τα στοιχεία αυτά επισημαίνουν την ανάγκη παραγωγικής αναδιάρθρωσης για την ενίσχυση της αναπτυξιακής βιωσιμότητας της χώρας μας.

- Το δημοσιονομικό σύστημα της ελληνικής οικονομίας αντιμετωπίζει τους κραδασμούς που έχουν προκαλέσει η πανδημία και η πληθωριστική κρίση. Ωστόσο, σύμφωνα με όλες τις επίσημες εκτιμήσεις, το 2023 το πρωτογενές ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα είναι πλεονασματικό.
- Η σχετικά μεγάλη αύξηση των έμμεσων φόρων κατά τη διάρκεια της πληθωριστικής κρίσης συντήρησε το πρόβλημα της μη προοδευτικότητας του φορολογικού συστήματος της χώρας. Το α' εξάμηνο του 2022 η Ελλάδα καταλάμβανε την τρίτη θέση μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωζώνης όσον αφορά το ύψος του λόγου έμμεσοι/άμεσοι φόροι, πίσω από τη Λετονία και την Πορτογαλία.
- Η άνοδος του πληθωρισμού φαίνεται να έχει συμβάλει στη βελτίωση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης του Δημοσίου, επηρεάζοντας θετικά την εξέλιξη του ποσοστού των πληρωμών για τόκους της Γενικής Κυβέρνησης στο σύνολο των εσόδων της από άμεσους φόρους, έμμεσους φόρους και κοινωνικές εισφορές. Ειδικότερα, το διάστημα γ' τρίμηνο 2021-β' τρίμηνο 2022 το συγκεκριμένο ποσοστό στη χώρα μας διαμορφώθηκε στο 5,6%, μειωμένο κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με την προ πανδημίας περίοδο. Παράλληλα, ο πληθωρισμός συνέβαλε, μεταξύ άλλων, και στην αποκλιμάκωση του ποσοστού του δημόσιου χρέους. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2022 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί στο 171,1% (μείωση 23,4 ποσοστιαίων μονάδων έναντι του προηγούμενου έτους), ενώ το 2023 θα κατέλθει στο 161,9%.
- Ωστόσο, παρά τη βελτίωση αυτή, η χρηματοπιστωτική εικόνα του Δημοσίου αναμένεται να παραμείνει σχετικά εύθραυστη, δεδομένης, μεταξύ άλλων, της

επιδείνωσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, της αύξησης των επιτοκίων εξαιτίας της σύσφιξης της νομισματικής πολιτικής διεθνώς και της γεωπολιτικής αστάθειας. Ο δείκτης φερεγγυότητας του Δημοσίου εκτιμάται ότι το 2022 θα παραμείνει σε καθεστώς ultra-Ponzi, εξέλιξη που θα ασκήσει αυξητικές πιέσεις στις χρηματοδοτικές ανάγκες και στον όγκο του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης. Τέλος, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η χρηματοπιστωτική κατάσταση του Δημοσίου θα παραμείνει εύθραυστη και τη διετία 2023-2024, με τον δείκτη φερεγγυότητας να βρίσκεται στο καθεστώς Ponzi.

- Στο πλαίσιο αυτό, η δημοσιονομική διαχείριση της πληθωριστικής κρίσης πρέπει να γίνει με τρόπο συνετό, δίνοντας προτεραιότητα σε μέτρα που στηρίζουν το διαθέσιμο εισόδημα των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενισχύουν τις ροές ρευστότητας στην οικονομία και έχουν υψηλό επεκτατικό αποτέλεσμα σε όρους εισοδήματος και ποιοτικής απασχόλησης. Μια τέτοια σύνθετη επιλογή αποτελεί πρόκληση αλλά και αναγκαιότητα, ώστε να διασφαλιστεί σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα η φερεγγυότητα της χώρας, ειδικά μέσα στο επιδεινούμενο εξωτερικό περιβάλλον της οικονομίας.
- Το α' εξάμηνο του 2022 το ποσοστό απασχόλησης και το ποσοστό ανεργίας παρουσίασαν σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2021. Το β' τρίμηνο το ποσοστό απασχόλησης ήταν 60,5%, ενώ το ποσοστό ανεργίας 12,2%. Η αγορά εργασίας έχει ήδη ανακάμψει από το σοκ της πανδημικής κρίσης και δεν φαίνεται να επηρεάζεται, προς το παρόν, αρνητικά από την τρέχουσα ενεργειακή κρίση και την πληθωριστική έξαρση. Ωστόσο, τα διαρθρωτικά της προβλήματα παραμένουν.
- Το β' τρίμηνο το ποσοστό απασχόλησης ήταν το δεύτερο χαμηλότερο στην ΕΕ, ενώ η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας ήταν κατά 22,1% χαμηλότερη του μέσου όρου της Ευρωζώνης.
- Η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης εντοπίζεται στον κλάδο της παροχής καταλύματος και εστίασης και ακολούθως στο εμπόριο. Επί της ουσίας ο ιδιωτικός τομέας δημιουργεί θέσεις απασχόλησης σε κλάδους που παράγουν χαμηλή προστιθέμενη αξία, είναι χαμηλής παραγωγικότητας και προσφέρουν χαμηλούς μισθούς. Η απασχόληση στον τριτογενή τομέα της

οικονομίας έχει ανακάμψει στο επίπεδο του 2008, ενώ η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα παραμένει κατά 38% χαμηλότερη από το 2008.

- Το δ' τρίμηνο του 2021 και το α' τρίμηνο του 2022 υπήρξε σημαντική αύξηση της ημιαπασχόλησης, η οποία περιορίστηκε το β' τρίμηνο του 2022. Το 50% των ημιαπασχολούμενων επιθυμούσε να εργαστεί με πλήρες ωράριο, αλλά δεν μπορούσε να βρει θέση πλήρους απασχόλησης. Ο κύριος όγκος των υποαπασχολούμενων είναι ηλικίας 30-44 ετών και ακολούθως 45-64 ετών.
- Μετά τις αυξήσεις του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα το 2022, η Ελλάδα ανήλθε στην 11η θέση από τη 16η στην οποία βρισκόταν το 2021. Η εξέλιξη αυτή είναι θετική, ωστόσο ο κατώτατος μισθός στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι κάτω από το επίπεδο της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Η απώλεια αγοραστικής δύναμης του κατώτατου μισθού είναι διαρκής όσο αυξάνεται το επίπεδο τιμών και επομένως θα πρέπει να υπάρξει νέα και σημαντική αύξηση του κατώτατου μισθού το 2023.
- Η προστασία των εργαζομένων στην Ελλάδα από συλλογικές συμβάσεις εργασίας είναι αξιοσημείωτα περιορισμένη. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι, σύμφωνα με σχετική οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα πρέπει να αυξήσει το ποσοστό κάλυψης των συλλογικών συμβάσεων κατά 54,2 ποσοστιαίες μονάδες.